

**ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ І ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРОСТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**вченою радою ІТГІП НАН
України від «30» серпня
2024 року протокол № 8**

**Наказ ІТГІП НАН України
№ 34 с від «30» серпня 2024 року**

Директор

О.М.Трофимчук

Положення

про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та ^добувачами вищої освіти ІТГІП НАН України

Вступ

Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти (далі - Положення) Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (далі - ІТГП НАН України) розроблене на підставі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023р. №502) «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»; Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2021 р. № 322; «Про Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. №44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023р. №502), Етичного кодексу ученого України, затвердженого Загальними зборами Національної академії наук України (постанова № 2 від 15 квітня 2009 р.), Статуту ІТГП НАН України, Етичного кодексу здобувачів вищої освіти, затверджено вченою радою ІТГП НАН України, Плану заходів щодо виявлення та запобігання академічного плагіату, затвердженого вченою радою ІТГП НАН України та інших нормативних документів Інституту телекомунікацій глобального і інформаційного простору НАН України

Це Положення визначає основні принципи дотримання академічної доброчесності, утвердження чесності та етичних цінностей педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в освітній, науковій, виховній та інших видах діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в Інституті та необхідних умов для недопущення порушень академічної доброчесності.

Загальні положення

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватись учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або

наукових досягнень, наукові працівники під час виконання науково-дослідних робіт.

Для забезпечення академічної доброчесності необхідно дотримуватися таких принципів:

- верховенства права;
- демократизму;
- законності;
- соціальної справедливості;
- пріоритетності прав і свобод людини та громадянина;
- рівноправності;
- гарантування прав і свобод;
- науковості;
- професіоналізму та компетентності;
- партнерства і взаємодопомоги;
- поваги та взаємної довіри;
- відкритості і прозорості;
- відповідальності за порушення академічної доброчесності.

За дії (бездіяльність), що Законом України «Про освіту» визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законодавством.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших осіб;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну наукову (науково-педагогічну) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового, контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей).

Порушення академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; академічне шахрайство; фабрикація; фальсифікація;

списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання; піратство; вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав, приватний інтерес.

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства, а саме:

- копіювання чужої наукової роботи, чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем;
- створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел;
- рерайт - перефразування чужої праці без згадування оригінального автора.

Самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Академічне шахрайство передбачає будь-які дії учасників освітнього процесу змістом яких є:

- посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо);
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- списування;
- повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи (контрольної, індивідуальної, випускної кваліфікаційної тощо);

Фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-

яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав.

Вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав.

Приватний інтерес - будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними або юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських та інших організаціях.

Порядок перевірки на академічний плагіат

Перевірці на академічний плагіат підлягають: реферати, статті та кваліфікаційні роботи здобувачів ступеня доктора філософії. У відгуку керівника зазначається інформація про відсутність у роботі академічного плагіату.

У випадку виявлення академічного плагіату в рефератах, статтях і випускних кваліфікаційних роботах здобувачів ступеня доктора філософії:

- до захисту - робота направляється на доопрацювання з повторною перевіркою на плагіат;
- під час захисту - знімається із захисту з незадовільною оцінкою.

Навчальні та науково-методичні праці (навчальні посібники, підручники (у тому числі електронні видання), монографії, програми дисциплін тощо).

У витязі із засідання відділів щодо рекомендацій до видання навчальних та науково-методичних праць зазначається інформація про відсутність у роботі академічного плагіату. У разі виявлення плагіату, праці відправляються на доопрацювання з повторною перевіркою на наявність запозичення.

Кваліфікаційні наукові праці та наукові доповіді.

У переліку документів, які подаються до спеціалізованої вченої ради, надається довідка про підтвердження відсутності академічного плагіату у дисертаційній роботі. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій

доповіді) академічного плагіату є підставою для її відмови у розгляді або направлення її на доопрацювання з повторною перевіркою на академічний плагіат. Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для відмови у присудженні відповідного ступеня вищої освіти, скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

Рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів ІТГІП НАН України

Стаття повинна мати висновок щодо відсутності/наявності текстових запозичень у рукописі та наявність письмової заяви автора (авторів) про відсутність плагіату у тексті статті.

Перевірка на наявність запозичень здійснюється з використанням відповідних технологій та комп'ютерних програм, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет.

Результати перевірки можуть бути оскаржені автором через подання апеляції на ім'я директора у 3-денний термін після офіційного визнання наявності плагіату. За наказом директора створюється апеляційна комісія по розгляду апеляції, до складу якої повинні входити авторитетні наукові та/або науково-педагогічні працівники, голова профспілки працівників та аспірантів інституту, інші особи (за їх згодою). Апеляція розглядається апеляційною комісією у 3-денний термін після виходу наказу про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі. Висновок комісії оформлюється відповідним протоколом.

Попередження академічного плагіату:

Використання комп'ютерної програми для внутрішньої перевірки текстів на наявність академічного плагіату.

Проведення для здобувачів ступеня доктор філософії, доктор наук першого року навчання/перебування семінар з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату у наукових працях і дисертаційних роботах.

Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед аспірантів на лекціях, семінарах з питань наукової етики, запобігання та виявлення плагіату у кваліфікаційних роботах і наукових працях.

Ознайомлення педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників та здобувачів вищої освіти з цим Положенням.

Відповідальність педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників за порушення академічної доброчесності

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники ІТГП НАН України можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених Законом України «Про освіту» органів чи займати визначені законом посади;
- позбавлення права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у цій спеціалізованій вченій раді;
- звільнення з Інституту.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути також притягнені до дисциплінарної, адміністративної та/або кримінальної відповідальності.

Відповідальність здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з аспірантури ІТГП НАН України;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання;
- відмова у присудженні відповідного ступеня вищої освіти;
- скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

Організація роботи Комісії з питань етики та академічної доброчесності

Для виконання норм цього Положення, Етичного кодексу ученого України, Етичного кодексу здобувачів вищої освіти створюється Комісія з питань етики та академічної доброчесності (далі - Комісія). Комісія створюється як незалежний орган і керується у своїй діяльності

Конституцією України, законодавством у сфері освіти та вищої освіти, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом, Правилами внутрішнього розпорядку, іншими нормативними документами ІТГІП НАН України та цим Положенням.

Комісія наділяється правом одержувати і розглядати заяви про порушення питань етики та академічної доброчесності, надавати пропозиції адміністрації інституту щодо притягнення до академічної відповідальності.

Персональний склад Комісії затверджує вчена рада ІТГІП НАН України терміном на 1 рік. Зміни до складу затверджуються рішенням вченої ради ІТГІП НАН України.

Організовує роботу та керує діяльністю Комісії голова, який у межах своєї компетенції скликає засідання Комісії; головує на засіданнях; організовує підготовку до розгляду матеріалів, передбачених цим Положенням. У разі потреби голова Комісії залучає до роботи експертів та консультантів. При відсутності голови Комісії його функції і обов'язки виконує заступник голови Комісії. Секретарем Комісії призначається один із членів Комісії.

Комісія розглядає заяви про порушення норм цього Положення від педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, співробітників, здобувачів вищої освіти, а також за заявою сторонніх осіб, доручень Міністерства освіти і науки України, установ, організацій, підприємств. Заява пишеться на голову Комісії та обов'язково зазначаються особисті дані заявника.

Організаційною формою роботи Комісії є засідання, які скликаються відповідно до затвердженого плану роботи та за необхідності розгляду заяв. Засідання Комісії є легітимним за умови участі в ньому не менше двох третин усіх членів Комісії.

Рішення приймаються голосуванням та оформлюються протоколом, який підписується головою (заступником голови) та секретарем. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні Комісії.

Комісія раз на рік звітує про свою роботу перед вченою радою ІТГІП НАН України.

На засідання Комісії запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення норм етики та академічної доброчесності.

Комісія за результатами проведених засідань готує вмотивовані рішення у вигляді висновків щодо виявлення чи не виявлення порушень норм цього Положення. Зазначені висновки подаються директору для подальшого вживання відповідних заходів.

Основні повноваження Комісії:

Популяризувати принципи етики та академічної доброчесності серед інститутської спільноти.

Розробляти пропозиції щодо підвищення результативності впровадження принципів дотримання академічної доброчесності та етики в освітній, науковій, виховній та інших видах діяльності та надавати на затвердження Вченої ради ІТГП НАН України

Здійснювати консультування щодо недопущення порушень норм етики та академічної доброчесності серед науково-педагогічних, наукових працівників, здобувачів вищої освіти та співробітників інституту.

Одержувати, аналізувати та використовувати для прийняття вмотивованого рішення необхідну інформацію.

Інші повноваження відповідно до вимог чинного законодавства України та нормативних документів ІТГП НАН України.

Права особи, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності

Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності має такі права:

Ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження.

Особисто або через уповноваженого представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності.

Знати про дату, час і місце та бути присутнім під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності.

Оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Заключні положення

Це Положення затверджується рішенням вченої ради ІТГПІ НАНУ за погодженням з Радою молодих вчених, аспірантів та докторантів ІТГПІ НАН України та вводиться в дію наказом директора.

Зміни та доповнення до Положення вносяться рішенням вченої ради ІТГПІ НАН України за погодженням з Радою молодих вчених, аспірантів та докторантів ІТГПІ НАН України та вводиться в дію наказом директора.

Положення розробляли:

1. Лебідь О.Г. – заступник директора з наукової роботи
2. Зотова Л.В. – завідувач відділу підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації
3. Калюх Ю.І. – д.т.н., проф., головний науковий співробітник
4. Триснюк В.М. – д.т.н., с.н.с., завідувач відділу